САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫЛАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 16 КҮНҮТТӨН ТАХСАР.

№ 77 (8339). ● 1998 сыл от ыйын 11 күнэ, Субуота ● Сыаната—1 солк, 10 харчы.

БОЛТОҐО БААҺЫНАЙДАРЫГАР

Түөн туоах түүннэри унаарыта ыһан сайыгы [illegible] барахсаттар ийэ сири сыллыы-уруу куулан [illegible] үгүөнүнэх кэмнэрэ. Быйыл, этэргэ дылы, [illegible] алаахтаах балысхан уу кэлэн, сир-дойду, алаас-[illegible]ы уулан бычалыйа туолла. Сорох оттонер хо-[illegible]арбыт эбэ да ууга былдьатталлар «орто үчү-[illegible] (ЧҮҮ кэлиэ диэн саха дьонун сиэриэн тарды-[illegible]ох суоттанан көрсүбүт эрэ кыһыбыт барыта [illegible] туруваары огосто сылдьар. Урукку ортүгэр [illegible]шкаҕа тиийэ аатырар-сураҕырар отчуттардаах [illegible] да ааһылиэгэр оннук.

Барыта 16 бааһынай хаһаайыстыбалаахпыт[illegible] эккитэ уурайда, биир хаттаан регистрацияны [illegible] Ыһылык үрдүнэн 1100 сүөһүлээхпит, от ыйын [illegible]ҕы туругунан 312 ынах тороото. Сылгыбыт [illegible]ҕэ чугаһыыр. Сылгыга ыарахан сыл аста. [illegible]ҕа санга киирэн эрэллэр. Сеҥи устата 2 ты-[illegible] тоннаны чөмчөттөхпүтүнэ кыһалҕата суох [illegible] тиэмэхпит. Сирдэрэ уулаах баҕыттарга арсыдаҕа [illegible] эрэбит. Ыараханнаа диэн солярка кэмчи, [illegible] суох, арыгы суох эҥилгир. — Бүтүннүү [illegible]ыгыатын [illegible] баһылыгын солбуйааччы Т. [illegible] Дьаҥаев этиитинэн быһаарда.

[illegible] тыынан туораан Болтоҥоҕо баҕаныынан баа-[illegible] бүлбүт, урукку орбуйуон чулуу маннык-сы-[illegible] Көрөөгрэ кыраат лаурреата В. Ф. Платоновка [illegible]. Хаһаайын дьэтигэр суох эбит — кэргэнэ [illegible] Марфа Андреевналыын наадаларыгар Хатылы-[illegible]тар. Олбуор ыһыгэр биир эдэр киһи охсор мас-[illegible] тэриллэн сваркалата турар, атына — эдэрэ [illegible] техниканы хасыһар, Билсибиипит Виктор Фи-[illegible] уола Дмитрий эбит.

Сүөһүбүт төбөтүнэн ыллахха 30, онтон 12-рэ [illegible]. Биир сылгы үөрдээхпит, көлө аттаахпыт. Би-[illegible] күнүгэ 80 — 90 киилэ үүтү туттарабыт. Окко [illegible]ҕы кинээрэ болэмиэнэбит, аҕабыт сарсын туру-[illegible]ыт диэбитэ. Ходуһабыт Арылаах таһыгар баар [illegible] Дулҕалаах диэн алаастаахпыт. Үүнүүтэ үчү-[illegible] биир МТЗ трактордаахпыт, өссө биири уларсыах-[illegible], «тыаан мустарыахпыт. Иккилии буочука соляр-[illegible] бэлэбиттэрэ уонна саасыы тобохпут баар. Барыта [illegible] тонна отунан сыл тахсабыт. Отуулана сылдьан [illegible]ыгыаппыт, икки киһи маҥтан сылдьан үлэлиэхтэрэ. [illegible]ттэрэр үүнүтүн таһыыны ангардас оҕо-дьахтар [illegible]ыыбат — үстүү бөтүөнү тиэйэн ыгыор тыынан туо-[illegible]ыбат, ону 'массыына кэлэн ылар. — Дмитрий [illegible]ыбыт, «Сүүдэлах» баһынай хаһаайыстыба үлэтин-хамна-[illegible]ын биһиннэрэр, ол быыһыгар биһиэхэ чэй кутар. [illegible] аллараа ортүгэр хотон, гараж туппуттар, [illegible]аҕа хортуоппуй өлгөмүүк үммүт, теплица [illegible] баар.

— Бэйэбитин бэйэбит хааччынабыт, иллэрэ сылтан [illegible]ыт, номдоор үүннэрэбит, куурусса лаахпыт. Үүн-[illegible]ыт дотацията кэмигэр кэлэн испэтэ ыарахат-[illegible] үөскэтэр, — диэр киһи.

Болтоҥоҕо атын үчүгэй үлэлээх хаһаайыстыбанан [illegible] Николаевич Ефремов III салайар «Бэттиэ» [illegible]ай Николаевич Ефремов III салайар «Бэттиэ» баһынай хаһаайыстыба буолар. Манна биэс [illegible] — Михаил, Климент Слепцовтар, Николай Еф-[illegible], Гаврил Иванов, Иван Кривошапкин дьиэ кэр-[illegible]ҕэ түмсүбүттэр. Бары эгил-тэгил саастаах, су-[illegible]ттэрэ үрдүгэр, күөгэйэр күннэригэр сылдьар [illegible]ттэрин үрдүгэр, күөгэйэр күннэригэр сылдьар [illegible] дьон. Биһиги киниэлэри гаражка техникаларын [illegible]ромүөнүү сырыттахтарына көрүстүбүт. Барыта 60-ча сүөһүлээхтэриттэн 20-чэтэ ыаттар эбит. Күнүгэ 160 киилэ үрүҥ ылгэни туталлыыллар. Сүөһүлэрин туо-туһунан ыалынан көрөллөр. Хамнастарын ким төлөө-ҥү үлэлээбитинэн аахталлар.

—Түөйэҕэ 30-ча гектар сирбит ууга былдьаппа. Онон сир түүлларбит буолуо. 80-тан тахса тоннаны оттоотохпутуна табыллар. Кэнникиэн баа-һынайынан олорор ыараан диэр, эт, үүт туттарабыт да төлөрүө кэлбэт. Салгыы маннык буоллаҕына, [illegible]ох-туох буолабыт. Биллибэт,—баһынайдар бэрт [illegible]ҕуус кэпсээннэрэхтэр.

—Атын, оҥоҕос производствоны тэриммэккит дуо? Сүөһү ыгыгыаттэн атын тугунан дьарыктаныахха-тын сөбүй?

—Мас хототуоппалаабыппыт да, уу харчынан төлөөбүтүнэ, бородуукталаҕа толуон биэрэллэр.

х х х

Болуоргга түөрт ыырдэй мэччийэр. Дьиэттэн дьиэ-гэ чороччу улаатан эрэр уолаттар кэлэн-баран сы-лыннаһаллар. Бу «Мойуона» баһынай хаһаайыс-тыбатын баһылыга Е. Д. Седалищев дьиэтэ-уота. Бэйэтэ суох, кэргэнэ Мария Николаевна бэрт эйэ-дэстик көрсөн сэһэн-сэппэн дэлэйэр: «Мин чуолкай-ын билбэппин, быраатыгар Ромаҕа бара сылдьыт, —биир уонна биир уолчааны сирдьитинэн аныы ох-сор.—Харчыбыт букатын кэлбэт. Арыы, дьиэ тээбі-ринэ биэрэллэр. Оттон мин 5 оҕолоохпун, кииллэри үөрэттэриэхпин, таҥыннарыахпын наада. Кыыһым быйыл оскуоланы бүтэрдэ. Хайа да ийэ курдук, Мария Николаевна оҕо, дьиэ-уот кыһалҕатынан олорор.

Таатта үрдүн өнөйө олорор, бэрт туспаҕай, дьыл-дьын тутуулаах уһаайбаҕа тиийэбит. Дьиэ таһа араас дьиэлэри кэрэ өгөөх сибэккилэн симэммит, оҕуруот, хортуоппуй...

— Егор, Захар уонна мин буолан тэриммиппит, Сүөһүлэрбитин олбуорунан тус-туһунан көрөбүт. Ха-лобур, мин уонсайа 9 сүөһүлээхпин, биир ыатар. За-хар эмиэ 10-ча төбөнү ылар. Итинэ таһынан 12 бөҕө-лээхпит. Оннутун көмөлөөн оттуубут. Сирбит кэлим соҕус — 80 гектар. Уутун кытыыта үчүгэйдик үүн-мүт, томтор сирэ курааннаата. Икки күн оҕустубут. Былырыын 50-ча отунан кыстаабыппыт. Икки трак-тордаахпыт, биир скоростной охсордоохпут. Аспыт сыллааччы 20-чэ күн оттообуппут. Саҥа киллэриннин-бит диэн 1 гектар сири ылан быйыл аҥарыгар хор-туоппуй ыстыбыт, боруобаҕа диэччэ сөп. Үлэлээтэх-хэ да харчыта кэлбэтэ бэрт. — Роман Дмитриевич да кэпсээнэ атыттартан улахан уратыламмата. Баа-һынайдар үлэлээбэт буолбатахтар, үлэлиллэр. Ол эрээри төлөбүрэ бу диэн үн гынан үрүлүппүттэрэ, харчы оторон хамсаппыттара кыра. Тоҥо эмит тех-ника, холобур, итти Ефремовтаахха 2 «ЗИЛ» автома-шина, биир ДТ трактор, туһаныллыбакка тураллар — бензин суох, үлэлээбиттэрин ороскуотун сабымматтар. «Тыа сиригэр үлэтэ суох буолуу диэн сымыйа», — диллэр. Ол кырдьык. Үлэ баар, үлэлиэххэ да сөп. Оттон төлөбүрэ. Дьэ итти курдук эргийэ сылдьар проб-лема быһаарылларын баһынайдар эрэ буолбакка бары да күүтэбит. Хаһаанка диэри?

М. СИДОРОВА.

ОҔОЛОРБУТ А. КАРПОВ ЫҢЫРЫЫТЫНАН БАРДЫЛАР

Улуустан 5 оҕо гроссмейстер Анатолий Карпов [illegible]ыытынан бу ый 10 күнүттэн саҕалаан уон хо-[illegible]ыытынан бу ый 10 күнүттэн саҕалаан уон хо-[illegible] устата Москва куоракка ыытыллар оҕолор меж-[illegible]ародтай олимпийскай оонньуулларыгар кытта бар-[illegible]ар.

Кииллэр кимиэхэй? Дирин агропколатын X кы-[illegible]ын үөрэхтээччитэ Дьулус Софронеев, Хатылы ор-[illegible] оскуолатыттан Сеня Кривошапкин, Ганя Захаров [illegible] VIII кылаастар), уонна сэттис кылаас үө-[illegible]ннэрэ Саша Аржакова, Маша Николаева. Дьу-[illegible]ччиллэрэ Саша Аржакова, Маша Николаева. Дьу-лустаах Сеня иккиэн кандидатскай баллаахтар. Ха-тылы дуобатчыттара бэс ыйыгар Дьокуускайга ыы-тыллыбыт республика үөрэнээччиларин спартакиада-тыгар үһүс миэстэлэммиттэрэ, оттон саас буолбут «Үрүҥ ладьа» күрэхтэһиитигэр чемпионнаабыттара. Бүгүннүү үрдүк таһымнаах күрэхтэһиигэ барыыла-рыгар итти тирэх буолбута саарбаҕа суох.

Оҕолордуун тренердэрэ Гаврил Николаевич Аммо-сов барыста. Хатылы нэһилиэгин дьаһалтата, тороп-путтэр, «Ыллык» общество чилиэннэрэ мустан оҕо-лорун үөрэ-көтө алҕаан атаардылар.

«СО» корр.

СОНУННАР

ДЕПУТАТТАР КЫРАНЫЫССАНЫ ХАТТААН КӨРӨРТӨН ТУТТУННУЛАР.

ДОКУУСКАЙ. От ыйын 8 күнүгэр Республика палататын 5-с сессията бэйэтин үлэтин саҕалаата. Бу иннигэр биллибитинэн, кэлэҥги мунньах түмүтүнэн, икки палата депутаттара холбоһуктаах мунньаҕы ыытарга быһаарбыттар. Күннээҕи бэбиэскэҕэ 5 боппуруос, ол иһигэр Рязань уобалаһын думата РФ Президенигэр ыгырыытын туһунан, киллэрилли-бит.

От ыйын 8 күнүгэр сарсыардаанны мунньахха депутаттар элбэх мөккүөрү таһаарбыт Республика палататын 1997 сыл сэтиньи 20 күнүнээҕи «Мэҥэ Хаҥалас улууһун Нөөрүктээйи уонна Хара наһилиэк-тэрин сир-уот уонна дьаһалта өттүнэн кыраныыссаларын туһунан» уураҕын хаттаан көрөр туһунан Мэҥэ Хаҥалас улууһун дьаһалтатын көрдөһүүтүн дьүүллэстилэр.

Депутат Артур Алексеев саналаатынан, бу мөккүөр сир проблематыгар сыһыаннаах. Оттон Роберт Бурнашев этэриэн, сир боппуруоһа — олох баар буолар дуу, суох дуу диэн боппуруос буолар. Сессияҕа биллибитинэн, бу боппуруоһу улуус дьаһалтатын баһылыга Георгий Артемьев күөртүүр.

Депутаттар үөскүүлэрэ 1957 сыллаахтан ааспыт сир-уот уонна дьаһалта өттүнэн кыраныыссаны хаттаан көрөрү утарда. Итиэ олоххо киирдэҕинэ, атын уонунан ахсааннаах айдаан күөдьүйүөн сөп, оттон итиэ республиканы барытын аймыыр кыахтаах. Онон депутат Егор Ларионов баһылыктаах комиссия киллэрбит уураҕа ылылынна. Депутаттар мөккүөрдээх боппуруоһу республика Правительствота быһаарарыгар соруйдулар. Правительство балаҕан ыйын 15 күнүгэр диэри бэйэтин быһаарыытын Республика палататыгар киллэриэхтээх. 1997 сыл сэтиньи 20 күнүгэр ылыллыбыт уураах дьайыыта быстах кэмнэ тохтотулуннун. Бу боппуруос быһаарыллыар диэри Республика Правительствотыгар Мэҥэ Хаҥалас улууһун кытта сөбүлэһиннэрэн нэһилиэктэр бу сирдэри туһанар бөрөдэктэрин олохтуурдар бырааб бэриллиэ.

САХА СИРИН РЕЙТИНЭ

«Модис» аан дойдутаҕы рейтинговай агентство Саха сирин омук валютатыгар эбэһээтилистибэлэригэр рейтинин B1-тан B2-гэр диэри түһэрдэ. Онон Саха сирэ чугастааҕы кэмнэ таһаарыахтаах еврообли-цияларын рейтинэ эмиэ намтаата.

Рейтинг намтааһынын аҥаарыгы дойдулар Россия федеральнай таһымнаах үп-хаачы рынокка турута суох быһыыны-майгыны туоратар кыаҕыгар эрэллэрэ кы-ратынан быһаарыллар. Итиэн сибээстэн, агентство экспертэрин саналаатынан, Россия регионнарыгар, ол иһигэр Саха Республикатыгар, инвестицияны биэрии уустугуруон сөп. Агентство ырытааччылара этэлиэ-ринэн, республика федеральнай Правительство трансферыттан улахан тутулуктаах уонна бюджет нэһилиэ таһыма улахан.

ОТ ЫЙЫН 7 КҮНҮНЭЭҐИ ТУРУГУНАН 320 ТОННА ОТ КЭБИҺИЛИННЭ

Республика барыы хаһаайыстыбаларыгар кэриэтэ оттообуун хамнаанньата саҕаланна. Бу хамнаанньатаан тыа дьонун олоҕун уйгута быһаччы тутулуктаах. Норуокка «сайыннгы бир күн сылы аһатар» диэн мээнэҕэ эппэттэр.

Быйыл оттообуунга барыта 68 тыс. киһи, 4,5 тыс. звено кыттыыны ылыаҕа. От ыйын 7 күнүнээҕи туругунан 3410 гектар сир охсулунна, 320 тонна кэбиһилиннэ. Оттообуунга илии эксэр. Нам уонна Горнай улуустарын үлэһиттэрэ ордук тэрээһиннээхтик киирдилэр.

Үп-харчы тоҥо да тиийбэтин үрдүнэн, тыа хаһаайыстыбатын уонна соҕотуоппка министерствота отчуттары аһынан-үөлүнэн уонна техниканан хааччыйыыга былаанныаах үлэни ыытар.

САМОЛЕТ «КӨХСҮГЭР» ЭРГИЙДЭ

Дьокуускай. ГКЧС оперативнай дьыһаурунайа ыйытиэрэ-ритинэн, от ыйын 8 күнүгэр 19 чаас 10 мүн. Дьокуускайдан ыраах Сангаартан санитарнай рейс толорон кэлэн испит ОСТО (урукку ДОСААФ) самолетун соҕотох мотуора аккаастаата. Пилот массыы-наны Кэнгкэмэ үрэх кытылыгар олорто. Ол эрээри бадараанна түһэн самолет «көхсүгэр» эргийдэ. Саа-халланыы тахсыбыт сиригэр сонно тута вертолет кө-нүтэ. Дьолго, олорсон испит 7 киһиттэн ким да эм-саҕаланыбата. Кииллэр бары 4 чаһынан Дьокуускайга аҕалылыннылар.

От ыйын 9 күнүгэр быһылаан буолбут сиригэр аналлаах комиссия барыаҕа.

СИА.

„Чурапчы“ айар түмсүү таһаарыыта

Чаран Уола

МОСКВА

[illegible] бүрүллэр,
[illegible]лах ыһыллаах,
[illegible], силлиэрэр
[illegible]дах дойдулаах
[illegible]ылаах кыраайтан,
[illegible]лах дойдуттан
[illegible] кэллибит,
[illegible] буолуохтун!
[illegible]ыт нөрүөтүн
[illegible]ттэн чахтала
[illegible]ыт-тойугун
[illegible]йгэ адалла.
[illegible]ннэм сүүрүгэ.
[illegible] Дьааны арҕаһа,
[illegible]ннаах сирдэрэ
[illegible]ҥнүү сырдаата.
[illegible]ыктаах ыһыллаах,
[illegible]ыны хүйаастаах
[illegible]ннэбит дойдубар
[illegible] күнү умайар.
[illegible] бөрүгэр
[illegible]ннэн ҥүрбүн,
[illegible]ннаах ыскаркэйэр
[illegible]ны ыллыыбын.
[illegible] да ыытыт
[illegible]ннаах бөрөата—
[illegible] олоҕум
[illegible]ыр сулуһа.
[illegible] биллибэт
[illegible] ньолита,
[illegible]ннэрин кэлбэһэн
[illegible] эбитэ.
[illegible]ыбут дуһата
[illegible]ҥүүр Москва,
[illegible] эйэ туйсара
[illegible]ытын тутуоҕа.
[illegible]хтэр туһары
[illegible]ыныыт буолаҕын,
[illegible]ннэ-сарсыны
[illegible]ыра тэрдэбит.
[illegible] Москва,
[illegible] сиэ сандаарда.
[illegible]ар кэм кэскилэ
[illegible]ннэ тэҥнэ.

ОЛОХТО ДЬУЛУҺУГ

[illegible]дэбир аҥыйыы ахтабын,
[illegible]ҥнүүлэн сөрөн саныыбын,
[illegible] кэрэ [illegible]ннэрэ сайыныг
[illegible]ннэр [illegible]ннэрэ кылгаһын.

[illegible]ыгар ол тэҥэ көстөҕүн,
[illegible]ргэ [illegible]ннэн аанабыт,
[illegible]ннэйэр ыксатар түбүгүн
[illegible]ннэйбэт ымпыгын булабыт.

[illegible]дэр, [illegible] кырдьары,
[illegible]ннаах толуйдаах суолларын,
[illegible]ннэллэх [illegible]ннэри аанары
[illegible] сыҥаҥын булларгын.

[illegible]ны [illegible]ыраная
[illegible]ны ҥуҥуҥан кыһаллан,
[illegible]ҥүү-[illegible]ҥүү көрсүөҕүг,
[illegible] үгэйэр түмсүөҕүг.

Эдэр саас эмискэ аанныаҕа,
[illegible]ннэр дьол кэмэ хаалыаҕа,
[illegible] ньиэ этэбин: өйдүөҕүг—
[illegible] буолар түгэни тутуһуҥ.

[illegible], бу дойдуга сылдьаргар
[illegible]ннэр ыраатыт үгүйдар,
[illegible]ннэх-уруулаах буоларгар
[illegible] күнүг күөрэйэн таҕыстар!

ДЬОБАҮЫТ ИВАН ПИНИГИНГЭ

[illegible]ннэ толкуйдар
[illegible]ннаны сатыстыг,
[illegible]ннэбит буоларгар
[illegible]ннэстарга тигистиг.
[illegible]ннэбит хардыытын
[illegible]ытыы ой бухсуһар,
[illegible]ннэта кыалларын
[illegible] уһуйар,
[illegible]ннэ үйэҕэ
[illegible]ннэн сырдата,
[illegible]ннэ тиһиллэ
[illegible]ннэҥнэ сылдьыаҕыг.
[illegible]ннэтэ айарга
[illegible]ннэбит тубустун,
[illegible]ннэны буларга
[illegible]ннэнит дьулустун.

Николай ХАДААРЫСКАЙ

ИИЭБЭР

Төлөннөох сүрэҕин сылааһынан
Түөһүгэр көтөҕөн биэбэйдээбит,
Ылгэлээх эмиийин үүтүнэн
Ириньэх бэйэбин улаатыннарбыт
Күнду кыһыбын ийэбин
Хоту дойдуга сүтэрбитим,
Туустаах харах уутунан
Сирэйбин үгүстүк суумэгутум.

Оҕо төрөөн ийэккэбэр
Мин тугу туһалаатым?!.
Ампаар охсон эргийбэтим,
Дьылҕа ыйааҕа кытаанах,
Аҕам алааһыгар, эн Эдьигээнгэ
Көрүүтэ-харайыыта суох
Көмүллэн сытаахтаатаххыт.

Суох, ийээ, эн тыыннаахха,
Мэлдьи аттыбар сылдьан
Сырдык, ыраас дуһуҕынан
Миигин арангаччылыыгын.

ОҔОЛОРБОР

Уолаттарым эмдэй-сэмдэй
Иннибэр кинрэн турдулар,
Мэниктээбиттэрин буруй туттан,
Бууттарын сымҥын тэбэннилэр.

Оҥуохаа ордук таптыы
Оҕолорбун үөрэ көрдүм,
Бэйэм оҕо сааспын саным
Үһүөннэрин көтөхтүм.

Көр, оннук күнду дьоньор—
Сүрэхпит спбэккилэрэ,
Үөрэн-көтөн чаҕаарыйар
Оҕолорбут биһиэннэрэ.

САНААЛАРЫМ

Олохпут ахсым соноҕоһун,
Олоҕу, тапталы билээри,
Миимминнит эдэр сылдьан
Доҕорум, кэргэним, биһиккэ.
Ыал буолан кэскил тардыһан,
Кэннибитигэр киһи хааллараары.

х х х

Көҕөрбүт харах—кокуукка,
Кытарбыт уос—кырасаабысса,
Кынчыгыр атах, кунчугур дьуупка
Куоҕайа хаамар кунпуй тутта.
Эрэйим эбит, иэдээним эбит,
Эдэрим буоллар сиз да этэ.

х х х

Эдэр дьахтар барахсан
Оронугар тиэрэ түһэн
Күнду этинэн, кэрэ таһаатынан
Көҕүтэ, көстэ көччүктэнэн
Сыгынньах сытарыттан ордук
Хараҕы абылымыр, хааны хамсатар
Ымсугутуулаах, өйү сүүйэр
Кэрэ көстүүнү көрө мликпин.

х х х

Үчүгэйкээн кыыһы көрсөн баран
Үөһээ эрэ тыыннаахтаатым,
Күлэн-үөрэн аанарын
Көрбөтэх буолан тураахтаатым.

Кэпсэтиэхпин хайдах эрэ
Кырдьыбыт курдук саанным,
Ханылаһа, сэргэстэһэ
Хаамсыахпын бэл саараатым.

Оо, дьэ, кыһыы, тэйэр-тэбэр
Эдэр саанным эбитэ буоллар,
Хаамсан көрүөх, кэпсэтэн тэйиэх
Этим эбээт мин кинилиин.

■

Николай ПАХОМОВ

КҮӨЛ

Сиэркилэ ньуурунуу киллэйэр,
Эргийэр кырдьыгы тэйитэн,
Дириҥнэр ньоҕоххун кистэлэн
Сытаҕын нэлэйэ тэнийэн.

Күнүһүн күн ҕотун хомуйан
Түҥ далай түгэххэр түмэҕин,
Сырдыгы төттөрү үтэйэн
күлүмнэс кыырыаҕы ыһаҕын.

Абааһы көрбүккүн мэҥнэстэн
Хараҥа дириҥнэр кистиҥин,
Буруйгун киллэччи мэлдьэһэн
Билбэтэх кэриэтэ туттаҕын.

Сороҕор саанаҕын көннүүрдэн
Бар дьоҥҥор быйаҥнын барсэҕин,
Сөп-сөрүүн салгыны ылгийэн
Тулаҕар үөрүүлү түмэҕин.

Далайыг кистэлэҥ таабырын,
Түтэҕин биллибэт ыар дириҥ,
Дьүһүннүүн кубулҕат күөх пьууруҥ
Кистэлгин арыйбат куйаҕыҥ.

КЫТАЛЫК

Эҥэбит, ийэбит кэпсээнэ
Кыталык айыытын арыйар,
Айылҕа маанылаах көтөрө
Кэрэҕэ, үрдүккэ угуйар.

Муус маҥан ыраатын даллатан
Күөкэгэр моонньутун хоҥкутуо,
Атаҕар уйдара дугунан
Алыптаах үҥкүүтүн паскытыа.

Айылҕа уһуктар кэмигэр,
Алааспыт көҕөрбүт күөнүгэр
Кыталык үҥкүүлээн аанныаҕа,
Дьол кыымын ыһыахтаан көтүөҕэ.

Ким дьоллоох ол оҥу көрүөҕэ,
Түбэһэ тайаан үөрүөҕэ,
Олоҕун устата кэпсиэҕэ,
Киэн тутта ыччакка тиэрдиэҕэ.

Ким сөрдөох, түҥнэри дьылҕалаах
Кыталык кырыыһын истиэҕэ,
Оллурдаах-боллурдаах, дулҕалаах
Олоҕун ыллыгын тутуоҕа.

САНАА

Кэргэнэ суох киһи куруутун
Инники, кыайыылаах буолааччы,
Ол эйтин саптыран мэндьэлин
Үчүгэй буолбахтыы сатаччы.

Аһаҕас дуһалаах дьоннару
Акаары киһилии көрөччү,
Олоҕун суолугар олору
Аһыммат, түҥнэри көтөччү.

Сыгынньах ыраны кыыс бары
Тырыта-хайыта тыытыаҕа,
Баайырдан-үүтүрдэн хаанары
Эргийбэт хоруопка сиэҥэҕэ.

Сорохпут тулуурдаах саанаанан
Баастарын хаҕынан сабыныа,
Чэрдийбит сүрэх таастыйан
Хомуоктуу ыһыллыа кирийиэ.

Ким эрэ балыыры уйбакка
Туораттан көмөскэл көрдөһүө,
Харданы, тирэҕэ булбакка,
Арыгы түгэҕэр тимириэ.

КУЛУҺУН

Хараҥаҕа кулуһун
Харбыалаҥта суһумун,
Өрө уумна төлөнүн,
Ыһаан кээстэ үөр кыымын.

Борунгуйу салаата,
Тылын суолун хаалларда,
Үөһэ кото сатаата,
Халлаан диэки кыырайда.

Тулла өттүн сырдатта,
Абааһыны кыйдаата,
Суоһун биэрэн сылытта,
Үөрүү кыымын тамнаата.

Айаннаыты ыгырда,
Күлэ-сала күөдьүйдэ,
Сымаланан дыргыйда,
Буруо сытын тупуйда.

Сылаас, сырдык эрэлэ
Кулуһуммут умайар,
Олох, дьылҕа тирэҕэ
Курдат тарда угуйар.

МИН БАҒАМ

Иккки күн анараа өттүгэр
Мин сайга хаампытым, бадаҕа,
Бөҕэйэ чараҥым күлүгэр
Сүүрбэлээх саастарым аастаҕа.

Билигин түөрт уоммун туораммыт,
Кырдьаҕас көлүөнэ аатаныым,
Син арыый боччумнук туттаммын
Аастыты ахтарга саанным.

Үгүс да кэмнэри эл-дэллик,
Мөөнэнэн атаарбыт эбиппин,
Кырдьыы диэн кэлиэҕин билбэттик
Эчимиэх күүстэрбин сиэбиппин.

«Сыл—хонук»,—диэллэрэ кырдьыгын
Эппиэн-хаммынан сөрөйдүм,
Эдэр саас тэбэнэт ыдьыгын
Сүтэрэн, соннуйа мэлийдим.

Ол эрэ билигин даҕаны
Буораҕым кураанах буолуохтаах,
Олорбут кэмэрим саҕаны
Мин дуһам эппиэттиир туруктаах.

Аны бипр саананы ылынан,
Ыччаннар сүбэһит буолуоҕум,
Ыпырох, өйдөтөр тылынан
Сиэнним бипр суолу булуоҕум.

БИЛИНИИ

Эн күүстээх тапталгын сөрөйэн
Сүрэҕим долгуйа ньөлүйэр,
Мин диэки көрөргүн кэтэһэн
Хараҕым бүтэйдии эрэнэр.

Эн иннинг санныбар сытарын
Дуһалыын долгуйа күүтэбин,
Уостарыг сэгэйэ үөрэрин
Истиҥник сэҥээрэ кэтиибин.

Хараххар саҕыллар кымпары
Мин түөспэр хомуйан ылабын,
Таптыга аналар тыллары
Мин дуһам түгэҕэр кистиибин.

Миигинэн киэн туттуо диэн саанаан
Эйэхэ кистэлбин аһабын,
Сөбүлэтох доҕорбор мин аналан
Таптал уот тыллаарын тиһэбин.

Эн баарга сир-дойду киэргэйэр,
Халлааннымын, салгыннынын чэлгийэр,
Эн суоххар айылҕам ыһыйар,
Бэл чымчаах ырыата мэлийэр...

■

КУОСКА ОҔОТО

Куоска оҕото,
Кыра да буоллар,
Киһиэхэ туттарбат,
Мэнигинэн баппат.

Куоска оҕото,
Мэник да буоллар,
Сып-сытыы тыҥыраҕын
Саратара сүрдэох.

Куоска оҕото
Сып-сырдык харахтаах,
Ньааҕынас саҥалаах,
Олонхо ырыалаах.

ЫТЫМ ОҔОТО

Кырачаан бэйэлээх
Ытым оҕото
Кыраскалаах муостаҕа
Халтарыйан оҕуруна,
Тиэрэ баран түстэ.
Кырачаанмар көмөҕө
Үөрэ-көтө сүүрдүм.

Марианна КОРЯКИНА, Дириҥ агро-оскуолатын V оҕо кылааһын үөрэнээччита.

Чурапчы эдэр сааһа

Ыччакка аналлаах таһаарыы

ЭДЭР ЖУРНАЛИСТАР СЕМИНАРДАРА

«Фортеа» диэн айар ыччат Кулууба тэрийиитинэн бу ыам 2 — 5 күннэригэр «Не бывает чужой беды» диэн девизтээх эдэр журналистар республикатаабыт семинардара буолан аста. Семинаргa халаан уутун биричиинэлэрин, эмсэҕэлэһиилэрин туһунан кэпсэтии буолла. Учредителлэринэн Ыччат Министерствота, «Сахаполиграфиздат» НИПК, Иҥ дьыала Министерствота, «Подросток» социальнай эрэдээксээтэ, «Фортеа» айар ыччат кулууба уонна «Саха» НВК буоллулар. Семинар иҥ дьыала Министерствотын «Сосновый бор» профилакторийын базатыгар ыытылынна.

Маанна улуустар, куорат редакцияларыттан, радиолларыттан, телестудиялларыттан барыта 50-ччэ таҕыс журналист кэлэн кыттыыны ылбыттар. Бастакы күн СР Правительствотын председателин солбуйаччы Е. С. Васильеванан уонна Ыччат Министерствотыттан бу семинар куратордарын О. Матвеенконы кытта көрүстүбүт. Олус интэриэсэтии кэпсэтии Республика мэкэлээх балаһыанньалыгар комитетын министрэ Ф. И. Сергеевканы кытта ааҕыста. Филипп Петрович Ленскай Аллат, Уус-Алдан Чаҥыстэйигэр уу хаптаныттан тахсыбыт иэдэн биричиинэлэрин итиэннэ-быһыастарын, миэстэлэригэр буолбут быһыыны-майгыны олус итиэннэхтик быһаарда.

Иккис күн бастат уонна маассабай информация средстволарын департаменын директора Г. Д. Аристакесян журналистар мунура суох эйэх ыйытыларыгар эппиэттээтэ. Онтон хаһыат журналистарыгар (сал. В. И. Федоров), радиожурналистикаҕа (сал. Г. С. Ермаков), тележурналистикаҕа (сал. В. М. Герасимова) маастар-кылаастар үлэлэтилэр. Ол кэнниэ барыа автобуһунан чугас сытар Номҥуҥ сиригэр буола турар СахаВА күрэхтэһиитигэр баран кыттыыны ылан кэллибит.

Үһүс күн СР Президенин уонна Правительствотын Администрацийатын пресс-сулууспатын начальника Т. В. Тарасованы кытта көрүстүбүт. «Саһыат дьыалатын экономиката» диэн темаҕа Л. И. Левин сүрдээх интэриэсэнэй ыйытыыларынан огордо. Салгыы иҥ дьыала Министерствотыттан бэрэстэбиитэллэри уонна «Якутия» саһыат редактора Э. М. Рыбаковскайы кытта кэпсэттибит.

Бу күн «Молодая пресса» конкурс кыайыылаахтарын биллэрэр, наҕараадалыыр церемония ыытылынна. Конкурс түөрт номинацияҕа түмүктэри таһаарла. Сахалыы тылынан тахсар хаһыаттартан «Кэнэ» диэн номинацияҕа лауреат аатын биһиги улууспут хаһыатыгар үлэлии сылдьыбыт, билигин Уус-Алдан «Мүрү саһарҕата» хаһыатын корреспондена Людмила Олесова-Ноговицына ылан, уорда-көтө. Биһиги биир идэлэхтиитин эмиэ иҥ сүрэхтиттэн эҕэрдэлэтибит.

Людмила ыстатыйалара дириҥ иҥ хоһоонноохтор, дьиҥ иҥ дуоһаттан, киһиэхэ тапталынан суруллубуттар. Дэлэҕэ даҕаны жюри чилиэттэрэ «Самый человечный человек» диэн биллэриэхтэрэ дуо? Людмилаҕа бу этии олох сөп. Биһиги улууспут телевидениетыгар үлэлии сылдьыбыт, билигин Таатта телестудиятын үөрүнтэ Маргарита Иванова эмиэ анал номинацияны лауреатынан буолла. Хомойуох иһин, Маргарита бу түгэнигэ суох буолан, биригэдиэтин пленигэр туспата. Семинар хас биирдии кыттаччыта поощрительнай бириис быһыытынан «Олүөнэ остуолбаларыгар» пуҥскалары, «Наше время» диэн хаһыакка сыл аҥарыгар боскоо сурутууну, олохчо-дьаһахха наадалаах табаардары о.д.а. ойдөбүнньүк бэлэхтэри ылыыбыт.

СР Ил Түмэн Государственнай Мунньаҕын депутаттара А. Г. Подголова, М. И. Местникова, С. А. Шкуренонова, А. П. Дьячковскайы, А. Р. Прокопьева кытта көрсүһүү семинар бүтэһик күнүгэр ыытылынна. Дьокуускай куорат мэра Н. Ф. Михальчугу кытта кэпсэтиттэн бары да астынныбыт. СР Правительствотын бырааппка управлениетын начальникпын солбуйаччы В. Э. Григорьева «Журналистар бырааптарын харыстааһына» диэн темалаах семинара эмиэ болҕомтону тарта. Бу түөрт күнүгэ быысталы биэрбэккэ биирдэн-биир питэриэнэй дьаһаллар ыытылыннылар.

Былырыыннааҕы «Молодая пресса» фестиваль дэммит буоллаҕына, быйыл үп-харчы суоҕунан, семинар диэн буолла. Инникитин бу дьаһал сэҥээриллэн, үтүө үгэскэ кубулуйуохтааҕын туһунан семинары тэрийэн ыытаччылар этталэр. Маанна биири тоһоҕолоон бэлиитиэххэ наада: ол сахалыы тылынан тахсар хаһыаттартан, сахалыы телестудиялартан бэрэстэбиитэллэр, быһаччы эттэххэ, сахалар кыттыылара молтох. Уус-Алдан «Мүрү саһарҕата» хаһыаттан үс бэрэстэбиитэл «тоҕо аннаан» кэлбиттэрэ олус үчүгэй. Конкурска 35 саһыгар диэри хайа баҕарар суруйар ыччат кыттыан нот эбит, ол эбэтэр кини редакцияҕа үлэлиириттэн, үлэлээбэтиттэн тутуулуга суох. СГУ журналистикаҕа салаатын II курсун студентката, «Саха сирэ» хаһыаттарга суруйар эдэркээн Жанна Леонтьева иккис сылын кытынна.

Семинарга сылдьан биллэр журналистары кытта атах тэҥэн олорон, сүрдээх үчүгэйдик кэпсэттибит. Журналистарга үөһэттэн болҕомтө күүһүрбүтүттэн астынныбыт уонна эйиэ «бинир бэйэбит уон буолан кэлиэхпит» диэн бэйэ-бэйэбитигэр тылбытын бэрсэн, сахалыы тылынан тахсар хаһыаттар, телестудиялар хайаан да бэйэлэрин кэрдэроллорун ситистэрбит диэн саанаалаах тарҕаспыт.

Оксана ЖИРКОВА.

КУҺАҒАН ДЬАЛЛЫКТАН АРАХСЫАХХАЙЫҢ

Дьаллыктар (привычки) — бороспуойа суох устуукалар. Кинилэр туох эрэ биричиинэлээх буолаллар, кинилэртэн арахсар бэтэрээнэ буолбатах...

Баттах сүүмэҕин эрийэр, тардар киһи туох эрэ саанаҕа, толкуйга ыллара сылдьарыттан тахсыан сөп.

Тарбахтарын тэҥсиитэ киһи ыытарбинэйдиритэн, ыарахан балаһыанньаҕа киирэн онтон ыксабытыттан буолуон сөп.

Саарбахтыыр, туугу эмэ сыыһан баҕарбат киһи уоһун ыстыыр идэлээх. Бу дьаллыгы үксүн кыыс ааймах туттар.

Сыыс тыллар араас суолталаахтар. Сорох эксперттэр быһаараллараынан, «ым-м», «ээ», «вот», «так сказать», «значит» о.д.а. тыллар хомолоҥнон киһи биримэнэ тарда сатыыр уонна бу тыллары саҥарар кэмигэр салгыы туугу саҥарыахтааҕын толкуйдуур.

Сотоллүбүтэ буолуу саарбахтыыр, ситиҥнэнэ туһаммат киһи өттүттэн тахсыан сөп. Маны таһыынан сотоллүбүтэ буолуу «саҥараары тыныы» диэн сигнал быһыытынан эмиэ туттуллар. Маннык ыыппанан бэйэҕэ болҕомтону тарталлар.

Дьаллыҥтар биһигинэ олохпут тухары эккирэтиллэр. Сорохтор өҥө эрдэхтэн кэлэн баран түргэнник, биллибэккэ сүүллэр, сорохтор салгыы сайдан, улаатан иһэллэр. Ол эрэ дьаллыктар үксүлэрэ биһигинэ хаарыйаллар, кыыһырдаллар, ол иһин киһи кинилэртэн тэйиэн, бырааҥын баҕарар. Ол кыаллыан дуо? Боруобалаан көрүөҕүн.

Куһаҕан дьаллыктартан туора тэйиэргэ 4 хардыы.

Маҥнайгы хардыы. Дьаллыктан арахсарга күүстээх саанааны ылын.

— Аан бастаан бэйэҕэр хас да боппуруоста биэрэн көр: Эн кырдьык дьаллыккыттан арахсыаххын баҕарааҕын дуо? Кинини быраҕан баран бэйэҕин соччото суохтук саанаанан суоҕа дуо? Бу боппуруостарга үчүгэй эппиэттэри биэрбит буоллаххына хорсунник салгыы баран іс.

Иккис хардыы. Бириэмэҕин таба тал.

Дьаллыккын быраҕарга анал эмиэстэ эбэтэр бириэмэ наадата суох. «Дьаллыккын каникулбар быраҕыам» диэн диэбит курдук саанаалар суох буолуохтаахтар.

Үһүс хардыы. Саанаҕын, ситиһиилэргин кэпсиппэтэ киһитэ булун.

Бу киһиэ эн сыыһаларгыттан куруук пигиэр, ону хуруутун саанатар киһи буолара ордук. Ардыгар киһи эйигин аһары сордууруттан хаһыытыахха баҕардаргын да, туруйа сатаа уонна өйдөө: киһи эйиэхэ үчүгэйи эрэ баҕарар. Уонна «вопер» суолга хайдах туран эҥэргин быыр да көтүппэккэ кэпсии сырыт.

Төрдүс хардыы. Наҕараадаланыы.

Куһаҕан дьаллыккыттан арахсары ситиспит буоллаххына бэйэҕин туугунан эмэ наҕараадалаа.

Бу ньымаларынан араас куһаҕан дьаллыктартан барыларыттан арахсыаххын сөп.

«Маруся» сурунаалтан.

ЫРЫАҺЫТТАР СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУОХТАРЫН НААДА

Саха эстрадатыгар саҥа тахсан, дьон-сэргэ саҥаранытын, биһиргэбилин ылан эрэр эдэр ырыаһыт Саанатуһунан бөҕөхөкө балайда таҕыста диэхха сөп. Чыаппараҕа Г. В. Баишев-Алтан Сарын үөрүүлүүн ыһыаҕар кинн, Климентий Федоров уонна Бөрөкө Бөтүрүөп састаантаах бөлөҕү кытта кэлбитин көрсөн, аҕыйах ыйытыыга эппиэттиэриҥэр көрдөстүүтүм. Бу бөлөх салгыы Чурапчыга кэлэн, иккис күн концертаан барбыта. Чыаппараҕа Саанна концерт кэмигэр таҥна сылдьан, Климентий эбэтэр Бүөкө сиэнэ буолар кэмнэриҥэр сыныьана олоров биэрбит, кэлтэс да буоллар, интервьютун аҕаччылары кытта билиһиннэрэбин.

— Саанна, бу ааккын хайдах ылыныҥ? — диэн саҕалаатыбыт.

— Мин толору аатым — Екатерина Саннанан. Ону ылгатан Саанна дэммитим. Оннук ордук курдук.

— Бэйэҥ туһунан кэпсиэн түө эрэ.

— Мин төрөөбүт сирим — Дьокуускай куорат. Бастан оҕо саанным Булун КүҺүүрүгэр ааспыта. Бастакы «Чурапчыттан сплиетээхиин-мутуктаахпын» диэн ол эбэтэр нёэм Чурапчыттан төрүттэнэр. Эбэм билигин да Чурапчы бөлөҺүнэн. Оҕо сылдьан кинилэригэ кэлэн көтүтүлүм, балыкка сыныьанан барар этибит. Билигин 5 саастаах Бөрөйдаана диэн кыысчаахпын кытта олорсубун.

— Ханнык идэни баһылаабыккыный?

— 1990 сыллаахха Дьокуускайдааҕы педучилищаны музыкальнай отделениетын үөрэнэн бүтэрбитим. Онтон оскуолаҕа уруккуттан детсадка музыкальнай салайааччынан үлэлии сылдьыбытым. Күн Платонов сылдьар бөлөҕүн көрсөн, онно концертмейстеринэн баран бэйэм туһунан барарга баһаарымыттым.

— Саха ырыаһыттарыттан кимин ордук сөбүлүүгүний?

— Марина Поповаанан олус сөбүлүүбүн, кини ырыаларыгар сүгүрүйэбин. Ранса Захарова кэлэн, Сардана Осипова нарын, иэйиилээх куолаһынан. Бөлүүбүн уонна Аскалон Павлов, Павел Семенов туһунар стиллэрин сэҥээрэбин.

— «Здравствуй, Якутск!» диэн маҥнайгы ыллыгын альбомуҥ тула ажнотаж туһунан бэйэҥ тугу эрдэхин баҕарабын?

— Кырдьык, бу альбомум элбэх үлэ, айдаан уонна хэрах уутун кэпсиэ таҕыста. Инникитин эмиэ үөскэтэр саанаалаах, эдэр ырыаһыттарга сүбэ курдук этэххэ: маннык улахан сэрэх наада эбит. Уруккуттан авторскай бырааптан диэнэҥнэ биһиэхэ улахан болҕомтө ууруллубат эбит буоллаҕына, билигин ыччат коҥулэ суох ыллыыр бу мин магнитоальбомум тэҥ буолбут курдук айдаанынан түмүктэниэн сөп.

— Онно эн бэйэҕин буруйдааҕынан аҕыныгыр дуо?

— Мин туох ирдэнэрин толорбутум. Мин инниибэ төҕө эрэ биир да альбом айдааны тарпатарын. Онтон ыччаттан бу курдук буолла. Баҕар, бу сайдан эрэрбититтэн буолуо. Мин саанаабар, биһиэхэ авторскай бырааптан туһунан, сокуону сырдатыы кэлиэх биллибит кыра. Бу альбоммар чуолаан биир автортан үгүсүү кирэн, маннык буолла. Ол эрэ, дьаһаллар барыта этэҥнэ аста.

— Журналистар туустарынан туох саанаалаахпын, төҕө кырдьыгы суруйалларый?

— Эйигиттэн киһи эмиэ сэрэнэн сөп. Уксун кэлэ саанаатын уларытан, олус атын хайысхалаах таһаараллар. Онтон аҕаччы арый атын толкуйу ылан сөп. Мин кинилэри кытта тэҥнэ үлэлэһэн, ыраатан баран бэчээккэ таһааралларын курдук ыйытылыам.

— Инникитин туох былааннардааххын?

— Дьэ, бу туһунан туугу да этэр кыаҕым суох. Сахалыы сиэрдэнэн улаханнык саҥарабын кутталлаах. Төлкүйдар, былааннар баалларын, ону этэҥнэ буоллаппытына, эйигиннэ кытта хайаан да биһиэхэ...

— Санна, кэпсээнин иһин баһыыба! Эйиэхэ бары үчүгэйи, кэрэ куолаһын дьону-сэргэни куруутун эбилэтэ турарыгар баҕарабын.

Кэпсэтта О. ЖИРКОВА.

САХА СИРИН ДЕЛЕГАЦИЯТА—БҮТҮН ААН ДОЙДУТААҒЫ ОҔОЛОР ООНЬЬУЛАРЫГАР

ДЬОКУУСКАЙ. От ыйын 10 — 11 күннэригэр республика үөрэҕин министрэ Евгения Михайлована физкультура, спорт уонна туризм комитетын председателэ Виктор Ноговицын баһылыктаах республика делегацията Москваҕа Бүтүн аан дойдутаабы оҕолор бастакы ооньуулларыгар көтүөҕэ.

140 киһилээх делегация составыгар 1997 — 1998 үөрэх дьылыгар үчүгэй түмүгү ситиспит 85 эдэр спортсмен, физкультура бастын учууталлара сойоҕоонтон Николай Софронов, Олүөхүмэттэн Валерий Чалбаков, биллиилээх тренердэр Иван Синицын, Павел Козырев, Иван Кривогорницын, Дмитрий Иванов уо.д.а. киирбиттэр. Делегация составыгар «Саха» НВК айар бөлөҕө уонна суруйар журналистар эмиэ баалларыллыбыттар.

СИА.

Эҕэрдэлиибит!

Күнү балтыбытын, эдьиийбитин Мыҥдаҕаайы бөҺүөлэгин олохтоохтуу Павлова Мария Михайловнаны 50 саастыын туолбуккунэн истинник эҕэрдэлиибит!

Саха сахаан сайыныын быйанга ыаллаастын, дойдуг Кыыс Аммаа салгына доруобуйаҕын туһсардын, олоҕуг аргыһа Сергэй, оҕолорун, сиэнэрин куруутун үөрдэ-көтүтэ сырыттыннар.

Аҕаг, биргэ төрөөбүттэрин, саҥаһыг; кийиттэрин, күтүөттэрин.

БИЛЛЭРИЛЭР

ЧУРАНЧЫ УЛУУЬУГАР 1998 с. ТЕХНИК-ОСЕМЕНАТОРДАРГА ЫЫТЫЛЛАР КҮРЭХТЭҺИН УСУЛУОБУНАТА

Сылаҕ-соруга:

Ыраах сүөһүнү ахсаан оттунэн аҕыйахтык, үрдүк бородуукуһуйаны биэрэр сүөһүнү үөскэтэр, суоҕу кытараанныын таһаарбат иннитэн техник-осеменатордар маастарыстыбаларын үрдэтии, бастыҥ ньымалары туһтан үлэлиири ситиһии.

Күрэхтэһиигэ кыттааччылар:

50-тан элбэх төбөнү сиэмэтээччилэр (коллективнай табаарыстыбалар, баайынай хаһаайыстыбалар, саахыанай ыал ыахтарын).

Маныык усулуобуйаҕа биринстэри олохтуурга:

1. Сиэмэлэбит ыаҕын тоботүгэр —10 солк.
2. Ректальнай көрүү түмүгүнэн ууламмыт тоботүгэр—20 солк.

Күрэхтэһиини үбүлээһин:

Улуус дьаһалтатын быһаарыытынан.

Комиссия.

ТӨЛУУРГЭ ТИЭТЭЙИҤ

Чуранчы улууһун олох-дьаһах управленнета олорор дьаһаларын, государственнай тэриллэлэрин иннитин ыйын төлөбүр түһүнэн биллэрэр:

1995 сылтан ыла олорор дьаһах ыйын тарыйынан аҕыллыбыт төлөбүр нэһиэ 794095 тыс. солк., тиийиэ. Оонньуу бу күннэри аастаакка, олохтоох телевидениеҕа биллэриллибитин курдук, ыалайан төлөөбөт, үлэтэ суохтар, о.д.а. управленнеҕа кэлэн домоуправ Старостин М. М. ыытары ханнык баҕарар көрүнтэ дуогабардаһын. Дуогабар көрүүнэн буолуон сөп: үлэлэн биэрэргэ, араас техника, тутуу үлэлэригэр, этиэн төлөбүү, о.д.а.

Приватизацияламмыт дьаһалаахтар алтыныы 1 күнүгэр диэри «төлөөбөтөхтөрүн» ыстараан туттуллар. Бу срокка диэри дуогабардасыатахтарына квартираттан таһаарыы бошуруостара кытары көрүллүөхтэрэ.

Государственнай, хаһаайыстыбаннай тэриллэлэр управленнеҕа нэстэрэ үүнэ турар. Киниэ салгыы төлөөбөт түбэлтэлэригэр сылааны биэрии хаччахтаныа.

Иэскитин төлөөбөрө тиэтэйиҥ!

Олох-дьаһах управленнета.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Ярославскай уулусса 40 №-гэр баар 3 хостоох квартираны атыылыыбыт. Төлөбүрэ уу харчынан. 21-299 телефонуттан билиҥ.

x x x

Сахааһынан массыына араас көрүнүн тургэнник аҕалан биэрэбит. Сыаналара дьокуускайтан чэпчэки.

Тентэкэй УАЗ (конвоҥ олохтоох) — 37 тыс. солк., (сымнаҕас олохтоох) — 38 тыс. солк.

«Люкс» УАЗ (конвоҥ олохтоох) — 45 тыс. солк., (форсированнай двигат.) — 46 тыс. солк.

«Охотник» УАЗ (конвоҥ двигат.) — 44 тыс. солк., (форсированный двигат.) — 45 тыс. солк.

Бортовой УАЗ (конвоҥ двигат.) — 31 тыс. солк., (форсированный двигат.) — 33 тыс. солк.

«Бортовой Люкс» 3 (сымнаҕас олохтоох) — 35 тыс. солк., 1,3 тонна грузоподъемностаах (100 л/с—43 тыс. солк.

«Санитарка» УАЗ (конвоҥ двигат.) — 43 тыс. солк., (форсированнай двигат.) — 44 тыс. солк.

Микроавтобус УАЗ (конвоҥ двигат.) — 43 тыс. солк., (форсированнай двигат.) — 44 тыс. солк.

«Нива» — 45 тыс. солк.

Билэр телефон: 22-160.

x x x

Сүүрэ сылдьар үчүгэй туруктаах, 1998 с. оноһуллубут «Нива» — 21213 автомашинаны, эбэтэр УАЗ легковой автомашинаҕа атастаһабын. Билэр тел.: 21-790. Үлэ ааһын кэнниттэн.

x x x

1987 с. оноһуллубут сүүрэ сылдьар М-412 уонна 1982 с. оноһуллубут ВАЗ-2102 автомашиналары. Билэр телефон 27-623.

СУТУКТЭННИБИТ

Чуранчы орто оскуолатыгар 1996 сылларахха Кузьмина Варвара Ивановна аатыгар бэриллибит А сериялаах 008170 №-дээх орто үөрэҕи бүтэрбитин түһүнэн аттестат сүппүтүнэн дьиҥэ суоҕунан аҕыллар.

Хатылы орто оскуолатыгар 1994 сылларахха Кривошапкина Алена Изотовнаҕа бэриллибит Б сериялаах 169436 №-дээх орто үөрэҕи бүтэрбитин түһүнэн аттестат сүппүтүнэн дьиҥэ суоҕунан аҕыллар.

КӨҺӨРҮҮ

«Саҥа Олох» хаһыат 1998 с. от ыйын 4 күнүнээҕи 73—74 №-гэр 5-с балаһаҕа «Махтанабыт» диэн матырыйаалга иккис колонкаҕа «өкөмүс аанньал буолбут Рома Афанасьевка» диэн оонньуур Рома Аржаковка диэн аҕыс.

Тантыыр ийэбит, эбэбит үлэ, тыыл ветерана, хоту көһөрүлүү кыттыылааҕа, Чуранчы салгынньэтин олохтоохо

ПОПОВА Евдокия Гавриловна

бу дьыл от ыйын 8 күнүгэр 73 саастаах өмнө ыалдьан өлбүтүн бары аймахтарыгар, билэр дьонугар, табаарыстарыгар дириҥник курутуйан туран иннитиилэрэбит.

Оҕолоро, кийиитэ, сиэнэлэр.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Эдьиийдэрэ Евдокия Гавриловна өлбүтүнэн оҕолорутар Решетниковтар, Монастыревтар, Протодьяконовтар.

— Ийэтэ өлбүтүнэн Саҥардааҕы «Сахателеком» салбуйааччы директора Максимова Агафья Константиновнаҕа Чуранчытыаҕы «Сахателеком» филиалын коллектива.

— Ийэтэ өлбүтүнэн уолугар, бэйэлэрин үлэһиттэригэр Попов Константин Константиновичка, кини дьиэ-кэргэнигэр «Чуранчыагростройа» АО коллектива.

— Ийэтэ өлбүтүнэн кыһыгар Агафья Константиновнаҕа биргэ төрөөммит табаарыстара.

— Кийиитигэр, бэйэлэрин үлэһиттэригэр Александра Семеновнаҕа, кини кэргэнигэр Константин Константиновичка сбербанк коллектива.

Күнү ийэбит, эбэбит, Чуранчы салгынньэтин олохтоохо

КАЛАЧЕВА Ефросинья Николаевна

80 саастаах өлбүтүн дириҥник курутуйан туран аймахтарыгар, билэр дьонугар иннитиилэрэбит.

Оҕолоро, кийиитэ, күтүөттэрэ, сиэнэлэрэ, хос сиэнэлэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Ийэтэ өлбүтүнэн бэйэлэрин үлэһиттэригэр Кириллина Любовь Николаевнаҕа, кини дьиэ-кэргэнигэр «Саҥа Олох» РИХ коллектива.

Үлэ ветерана, Мырыла бөҺүөлэгин олохтоохо

КУЗЬМИНА Анна Захаровна

өлбүтүнэн уолугар Кузьмин Софрон Софроновичка, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Соловьев пэнсиэлэгин дьаһалтата.

ССРС (Россия) суруйааччыларын союһун чилиэнэ, Саха АССР үтүөлүк учуутала, педагогическай үлэ ветерана

БРОДНИКОВ Алексей Спиридонович

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Харламьевнаҕа, кыһыгар Саргылана Алексеевнаҕа, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Үөрэх управленнета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

Мугудай бөҺүөлэгин олохтоохо

СИВЦЕВ Сергей Тарасович

ыалдьан өлбүтүнэн кыһыгар биргэ төрөөммит табаарыстыгар Сивцева Наташаҕа, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Мугудай орто оскуолатын 1991 с., Чуранчы орто оскуолатын XI «б» кылаасын 1991 с. бүтэрбиттэр.

Саха АССР үтүөлүк учуутала, тыыл уонна педагогическай үлэ ветерана

МАКАРОВ Михаил Петрович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, оҕолорутар, бырааттарыгар СР Правительствотын сыанаҕа уонна антимонопольнай политикаҕа комитетын председателигэр Сивцев И. С., тыа хаһаайыстыбатын министерствотын кадрга управленнетын начальникэ Макаров С. И., улуустааҕы ыраахтаҕа харыстабылын комитетын үлэһитигэр Макаров И. И. уонна эдьиийдэр педагогическай үлэ ветераныгар Кладкина Д. П. дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Чуранчы Улуусун Мунньаҕа, улуус дьаһалтата.

Тантыыр кэргэним, аҕабыт, күтүөтүм, педагогическай үлэ ветерана, воруот үөрэҕэр-тин туйгуна, Саха Республикатын үтүөлүк учуутала

МАКАРОВ Михаил Петрович

ыарахаммык ыалдьан күн сиригэр барбытын дириҥник курутуйан туран аймахтарыгар, билэр дьонугар, табаарыстарыгар, үөрэхтээччилэригэр иннитиилэрэбит.

Кэргэнэ, уолаттара, ийэ кыргыттара.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Сурдьулара, убайдара, таайдара өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, уолаттарыгар Ваняҕа, Мишаҕа, бары аймахтарыгар эдьиийэ, бырааттара, кийиттэрэ, күтүөтэрэ, сиэнэлэрэ.

—Күтүөттэрэ өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, уолаттарыгар Ваняҕа, Мишаҕа, эбэлэригэр Февронья Ивановнаҕа, бырааттарыгар Петр Петровичка, Семен Петровичка, эдьиийигэр Дария Петровнаҕа, кийиилэр дьиэ-кэргэттэригэр Дьокуускайтан Спиридоновтар, Павловтар, Лобановтар, Потаповтар; Таҥта Туора Куолуттан Захаровтар, Чуранчыттан Арылаахтан Лобановтар.

—Михаил Петрович өлбүтүнэн биргэ төрөөбүттэригэр Семен Петровичка, Петр Петровичка, Дария Петровна Кладкинаҕа Саҥа пэнсиэлэгин дьаһалтата, кырдьаҕастар сэйэ-тэрэ, баайынай хаһаайыстыбаларын ассоциация.

—Саха Республикатын үтүөлүк учуутала ор сылларга оскуола директорынан үлэлээбит Макаров Михаил Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, оҕолорутар, чугас аймахтарыгар үөрэх управленнета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

—Үөрэппит учууталлара Михаил Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, уолаттарыгар Мишаҕа, Ваняҕа, чугас аймахтарыгар Арылаах оскуолатын 1980 сылларахха бүтэрбиттэр.

—Ытыктыыр директордара, коллегалара өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолорутар Чуранчыттан Баранкова Е. Д., Кононова Т. С., Тимофеева В. А., Лаврентьева Л. И., Борисовтар.

—Таптыыр, ытыктыыр таайдара өлбүтүнэн сиэстэрэ Мариҥа, оҕолорутар Мишаҕа, Ваняҕа, ийэ кыргыттар Февроньяҕа Сылаанаҕа Сивцевтар, Макаровтар.

—Убайа Михаил Прокопьевич өлбүтүнэн бэйэлэрин үлэһиттэригэр Макаров Петр Петровичка, кини дьиэ-кэргэнигэр улуустааҕы ыраахтаҕа харыстабылын комитета.

—Кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, оҕолорутар Мишаҕа, Ваняҕа, биргэ төрөөбүттэригэр Дария Петровнаҕа, Семен Петровичка, Петр Петровичка Кылааннаах пэнсиэлэгин дьаһалтата, «Биһиги» уһуйаан коллектива.

—Биһиги оскуолабытыгар ор сылларга учуталлаабыт убаастыыр коллегабыт Михаил Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолорутар Арылаах орто оскуолатын коллектива.

—Күнү үөрэппит учууталбыт Михаил Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр Мария Гавриловнаҕа, оҕолорутар Арылаах орто оскуолатын 1975 с. бүтэрбиттэр.

—Биир дойдулаахпыт Михаил Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолорутар, биргэ төрөөбүттэригэр Бэрэ учаастагын олохтоохторо.

—Кэргэнигэр, оҕолорутар, биргэ төрөөбүттэригэр Амма орто оскуолатын коллектива.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы—21-265, магазин—21-505.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты: 54907.

ЗАКАЗ № 77. **Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат». с. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 «а».** Подписано в печать 10.07.98г. **Тираж 2013.**

Автор суругар өйдөлөр саная редакция позициятыгар маалдьы сөп түбэһэр буолбатах. Суругка ыйытыылар чахчылар кырдьыктаахтарыгар анаан, маҥан автор туос бэйэтэ суруйар.